

יום ראשון כ"א אדר ב תשע"ד
23 מרץ 2014

גב' אורלי פרומן
מנכ"לית משרד התרבות והספורט

אל : גב' בינה בראון
מנכ"לית משרד המדע הטכנולוגיה והחלל

שלום וברכה

הנדון : דוח ביקורת ממשלה ירוקה לשנת 2013

מבוא:

ממשלת ישראל בהחלטה מספר 1057 מיום 13.12.2009 שנושאה " ממשלה ירוקה – ייעול ותפעול של משרדי הממשלה " כי לצורך ייעול עבודת הממשלה בהיבטיה הסביבתיים והפחתת ההשפעות החיצוניות הנובעות מפעילותם של משרדי הממשלה יבוצעו הפעולות הבאות :

1. שיפור מדדי הביצוע הסביבתיים של המשרדים

א. הפחתה בצריכת משאבים – משרדי הממשלה יחויבו בהפחתת רמת הצריכה הכוללת שלהם בתחומי המים, החשמל והנייר החל מחדש יוני 2010 ועל פי סקר נתוני צריכה שנערך בזמנו במשרד המשרד להגנת הסביבה נקבעו למשרד שיעורי ההפחתה כדלהלן :

- נייר - 13%
- חשמל - 2%
- מים - 3%
- בקבוקים - 11%

המשרד נדרש לשלב תחליפים סביבתיים במוצרים הבאים והיעדים שנקבעו הם כדלהלן :

- נייר ממוחזר בשיעור של 25% מתוך סה"כ צריכת הנייר במשרד
- כוסות חד"פ שעשויות מחומרים מתכלים בשיעור של 25% מסה"כ הצריכה המשרדית .

בהחלטה נקבעו יעדים כלליים נוספים כמו קביעת דרגת זיהום מקסימלית לפי קבוצות רכב שרוכשת הממשלה ומתן גיבוד נוסף לכלי רכב בעלי צריכת דלק גבוהה, בנוסף קבעה החלטת הממשלה כי בהדרכות של מנהל הרכב ייכללו תכנים לנהיגה חסכנית בדלק .
בסוף כל שנה אזורית, על פי ההחלטה, המשרד להגנת הסביבה לאחר בחינה, יעדכן את היעדים ואת שיעורי ההפחתה .

בנוסף קבעה ההחלטה שמשרדי הממשלה לצורך יישום ההחלטה נדרשים לבצע פעולות התייעלות על בסיס רשימת צעדים שצורפו כנספח להחלטת הממשלה (מצ"ב הנספח)
בנוסף קבעה הממשלה כדלהלן:

- מלוא הוצאה הנחסכת תישאר בידי המשרד
- בכל משרד יוקם צוות משרדי ירוק בראשות הסמנכ"ל למנהל, הצוות אחראי ליישום ההחלטה במשרד.
- המשרד להגנת הסביבה ילווה את ביצוע ההחלטה במשרדי הממשלה השונים, יספק הדרכות וסיוע למשרדים וכן ליווי בשלב של הכנת הדוחות
- הפעלת חברות ייעוץ למתן ליווי מקצועי קרוב למשרדים

כמו כן קבעה הממשלה כי המבקר הפנימי בכל משרד יהיה אחראי לעריכת ביקורת בנוגע ליישום ההחלטה לרבות אמצעים שנקטו, שיעורי ההפחתה שהושגו ונושא זה ייכנס לתכנית העבודה השנתית של המבקר הפנימי. דוחות הביקורת יועברו למנכ"ל המשרדים והמנכ"ל יעביר את הדוח למנכ"ל המשרד להגנת הסביבה.

ביום 2.9.2012 החלטת הממשלה הנ"ל עודכנה ונקבעו יעדים חדשים ובין היתר:

- יעדי רכש ירוק למשרדי הממשלה עד לשנת 2020 – 20% מסך הרכישה של מוצרים ושירותים
- יעד הפחתה שנתי של 2% מצריכת הדלק
- יעד של רכישת נייר ממוחזר או אקולוגי של 50% מכלל צריכת הנייר כבר משנת 2013
- על מנכ"ל המשרדים להגיש דוחות הביקורת על הפרויקט למשרד להגנת הסביבה עד לסוף חודש מרץ של כל שנה.
- כ"כ הורד היעד של השימוש בכוסות חד"פ משום שהוא יושג במסגרת רכש ירוק.

מטרתו של פרויקט ממשלה ירוקה הוא בראש ובראשונה שמירה על הסביבה ועל כדור הארץ בו אנו חיים ומתן דוגמה לאזרחי המדינה תוך כוונה לשדר לתושבי המדינה את מידת החשיבות של הנושא ואת רצון הממשלה לפעול בתחום חשוב זה.

פעילות הממשלה משתלבת במאמץ הכללי עולמי של ממשלות וארגונים סביבתיים להגן על כדור הארץ ולהקטין את מידת הפגיעה בו. לשם כך נחתמו אמנות והסכמים בינלאומיים שישראל שותפה להם ומחויבת להם.

הפעילות הכללית עולמית מעידה על התגברות המודעות לצורך של שמירה על הכדור בו אנו חיים, שימוש במשאבי בחכמה תוך הקטנת הפגיעה בו בדרך של שימוש יעיל ובחן ומניעת בזבזן משאבים במגמה להשאירו על משאביו גם עבור הדורות הבאים.

פרויקט ממשלה ירוקה יצא לדרך במשרדנו ב-21 ליוני 2010.

הדוח הנו על ביצועי המשרדים הבאים: משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל. משרד התרבות והספורט וכולל גם את פעילותה של מנהלת השרות הלאומי שבעבר הלא רחוק הייתה ת.פ. משרד המדע וכיום היא ת.פ. המשרד לאזרחים וותיקים אך ממשיכה לקבל עדיין שירותים מנהליים מהמשרד. לשני המשרדים מטה מנהלי משותף ולפיכך דוח זה מוגש למנכ"ל שני המשרדים במשותף.

בהתאם להחלטת הממשלה הביקורת בדקה את פעולות המשרד בשנת 2013 ואת עמידת המשרד ביעדים שנקבעו בהחלטת הממשלה והממצאים הם כדלהלן :

ממצאי הביקורת :

דיורי המשרדים

אתרי הדיוור של המשרדים הם כדלהלן :

כתובת	מספר עובדים 2012	מספר עובדים * 2013	שטח במ"ר	מזבזה חשמל	מזבזה מים	תשלום חנייה	הסכם גלובאלי כולל חשמל ומים
שיח ג'ארה ירושלים	99	118	1750	---	---	---	+
שיח גארה ירושלים	17	20	1000	---	---	---	+
כנפי נשרים ירושלים	35	37	890	---	---	+	+
פארן ירושלים	4	4	200	---	---	---	+
המסגר תל אביב	40	41	599	+	+	+	---
המלאכה תל אביב	3	8	126	---	---	+	+
יד חרוצים תל אביב	8	14	300	+	+	+	---
המוסכים בצרת	3	6	282	+	+	+	---
התקווה באר שבע	3	3	84	---	---	+	---
קריית הממשלה חיפה	4	4	40	---	---	---	+
סה"כ	216	255	5221				

* עובדים – כולל סטודנטים , בנות שרות , מתנדבים ויועצים המגיעים למשרדים

1. חל גידול של 39 *עובדים בשנת 2013
2. רק בשלשה אתרים יש מונה למדידת צריכת החשמל
3. רק בשני אתרים ישנם מונים למדידת צריכת המים
4. בששה אתרים המשרד משלם תשלומי חנייה בנפרד
5. בששה אתרים התשלומים למים וחשמל גלובאליים

* עובדים – כולל סטודנטים , בנות שרות לאומי ואח'

צריכת חשמל

קיימים מוני מדידה לצריכת החשמל רק בשלשה אתרים של דיורי המשרד . במשרדים ברחוב המסגר בתל אביב . ברחוב יד חרוצים בתל אביב ומשרדנו בנצרת בכל יתר שבעת האתרים אין מוני חשמל נפרדים והתשלומים עבור השימוש בחשמל כלול במי השכירות או מבוסס על שיעור מסך הצריכה במבנה בו שוכנים משרדי ממשלה נוספים דוגמת אתר המשרד בשיח ג'ארה , בחיפה , בבאר שבע ועוד.

חשוב לציין ולהדגיש כי הדבר מקשה על מדידת סה"כ ביצועי המשרד בתחום חשוב זה של הפחתת צריכת האנרגיה .

הביקורת העירה על כך בדוחות ביקורת קודמים והציעה לבדוק את האפשרות להתקנת מוני חשמל נפרדים ליחידות המשרד באתרים שאין בהם מונים נפרדים , הביקורת חוזרת על הצעתה לבדוק את ההיתכנות של ביצוע התקנת מוני חשמל נפרדים ואת עלות ההפרדה מול התועלת העתידית שתצמח מכך.

להלן נתוני הצריכה באתרים שיש בהם מונים בשנים 2012-2013 :

		2013		2012		שם האתר (הדיור)
מספר עובדים 2013	מספר עובדים 2012	עלות בש"ח	צריכה בקוט"ש	עלות בש"ח	צריכה בקוט"ש	
41	40	71.841	129.786	65.426	126.632	המסגר – תל אביב
14	8	18.089	25.049	11.519	21.817	יד חרוצים ת"א
6	3	18.738	34.011	18.090	34.088	נצרת
61	51	108.688	188.846	95.036	182.537	סה"כ

אתר רחוב המסגר, תל אביב - מהנתונים מתברר שבאתר המשרד רחוב המסגר בתל אביב נרשמה בשנת 2013 עלייה נומינאלית בצריכת החשמל של 3.154 קוט"ש . אולם יש לשים לב לנתון של עלייה במספר העובדים - נוסף עובד במקום .

הצריכה בקוט"ש ממוצעת לעובד לשנה, באתר זה, עמדה על 3165 קוט"ש ב-2012 כך גם ב-2013. דהיינו בצריכה הריאלית לא חל שינוי ביחס לעובד. חשוב לציין כי במשרדים ברחוב המסגר בת"א מתכנסות המועצות הציבוריות שמלוות את עבודת משרד התרבות והספורט וכן מתכנסים במקום חברי המדורים (וועדות המשנה של המועצה לתרבות ואמנות). במדורים אלה עשרות רבות של חברים ומפגשי המדורים נערכים בשעות הערב לאחר שעות העבודה הרגילות של עובדי המשרד, כך שמדידת הצריכה ביחס למספר העובדים אינה מבטאת את המצב הנכון והאמיתי של הרגלי הצריכה של עובדי המקום. חשוב להוסיף כי ב-2013 המשרד היה פעיל גם בימי שישי לצרכי מפגשי וועדת לובצקי המונה 7 חברים.

תגובת הסמנכ"ל – המשמעות של הפעילות ביום שישי היא שהמשרד פעל 51/2 ימים בשבוע במקום חמישה ימים, דהיינו תוספת של 10% בשעות הפעילות.

אתר יד חרוצים - הצריכה הממוצעת לעובד באתר המשרד ביד חרוצים ב-2012 עמדה על 2727 קוט"ש לשנה ובשנת 2013 עמדה על 1789 קוט"ש. יש לציין כי זו ירידה של כ-35% ביחס לעובד.

נצרת - הצריכה הממוצעת ב-2012 עמדה על 11362 קוט"ש לעובד ובשנת 2013 הצריכה עמדה על 5668 קוט"ש לעובד. דהיינו ירידה בצריכה לעובד של כ-52%. חשוב לציין כי גם בנצרת מתקיימות ישיבות המדור לתרבות ערבית כך שמספר המשתמשים במקום ובשירותיו גדול לאין ערוך ממספר העובדים הנקוב בטבלה לעיל.

סה"כ הצריכה השנתית של שלשת האתרים בשנת 2012 עמדה על 182.537 קוט"ש ומספר העובדים היה 51. ב-2013 הצריכה הייתה 188.846 קוט"ש ומספר העובדים עמד על 61. הצריכה הממוצעת לעובד של שלשת האתרים, בשנת 2012, עמדה על 3579 קוט"ש וב-2013 הצריכה הממוצעת לעובד ירדה ל-3095 קוט"ש. ירידה של 14% לעובד. נומינאלית רואים עלייה בצריכה אולם ביחס למספר העובדים נרשמת ירידה ריאלית. **מסקנת הביקורת**: נתוני הצריכה של שלשת אתרים אלה מורים על עמידת המשרד ביעדי ההפחתה של 2% בשנה.

השוואת נתוני צריכת חשמל בקוט"ש בשנים 2010-2013

שם האתר	2010	2011	2012	2013	הערות
המסגר ת"א	121.908	110.932	126.632	129.786	
יד חרוצים ת"א	xxxxxxx	xxxxxxx	21.817	25.049	המשרדים אוכלסו בראשית 2012
נצרת	35.146	27.826	34.088	34.011	

הטבלה מראה שבשנת 2011 הייתה ירידה בצריכת החשמל הן בתל אביב והן בנצרת, אולם ב-2012 הצריכה טיפסה שוב, כך גם בשנת 2013. הביקורת סבורה כי למרות השינויים במספר העובדים באתרים אלה היכולים לכאורה, להסביר חלקית את העלייה בצריכה, ראוי לבדוק מדוע יש גידול נומינאלי בצריכה וכיצד ניתן, בכל זאת, להפחית את הצריכה.

תגובת הסמנכ"ל: בשנת 2013 המשרד ברחוב המסגר בתל אביב פעל גם בימי שישי והמשמעות היא 51/2 ימי פעילות בשבוע במקום חמישה ימים, דהיינו 10% תוספת של שעות פעילות.

מים

יש נתוני צריכה רק משני אתרים בלבד, מתל אביב- המסגר ומנצרת. ביתר האתרים אין מונים נפרדים למדידת צריכת המשרד.

אתר רחוב המסגר – ת"א, הצריכה ב-2012 עמדה על 152.4 מ"ק בעלות של 2128 ש"ח וב-2013 הצריכה עמדה על 163.3 מ"ק בעלות של 2409 ש"ח דהיינו עליה נומינאלית של 9.1 מ"ק ועליה בשיעור של 7.1% בצריכה.

נצרת – עד 2013 לא היה מונה נפרד למדידת המים. ב-2013 הותקן מונה נפרד למשרד וסה"כ הצריכה היא של 84.43 מ"ק בעלות של 1484 ש"ח.

נתוני צריכת מים במ"ק משנת 2010-2013

שם האתר	2010	2011	2012	2013	מספר עובדים
המסגר ת"א	88.1	90.4	152.4	163.3	41
נצרת	xxxxxxx	xxxxxxx	xxxxxxx	84.43	6

מהטבלה רואים שיש עלייה מתמדת ועקבית של צריכת המים באתר המשרד ברחוב המסגר בתל אביב. עלייה של 85.35% בשנת 2013 לעומת 2010 ושל 80.64% לעומת 2011 ושל 7.15% לעומת 2012. למרות שהצריכה לעומת 2012 מתחילה להתייצב ראוי לבדוק את העניין באופן מקצועי. בנצרת הותקן מונה נפרד למים רק בשנת 2013.

מסקנה – הצריכה באתר המשרד בתל אביב בשנת 2013 עלתה מ-3.81 מ"ק לעובד בשנת 2012 ל-3.98 מ"ק לעובד בשנת 2013.

ביקורת פנימית

ההפחתה הנדרשת במים על פי החלטת הממשלה היא בשיעור 3% מסך הצריכה. זאת אומרת שהמשרד לא עמד ביעד ההפחתה ואדרבה הצריכה גדלה בשיעור של 7.15% נומינאלית ו-4.46% ריאלי ליעוד.

חשוב להדגיש שהמדידה היא ביחס למספר העובדים המועסקים במקום אולם לדעת הביקורת המשרדים ברחוב המסגר משרתים כאמור לעיל גם את המועצות הציבוריות של המשרד וגם את המדורים של המועצה לתרבות ואמנות, המונים עשרות אנשים, כמו כן ב-2013 המשרדים פעלו גם בימי שישי לצרכי וועדת לובצקי שמנתה 7 חברים ונקראו אליה והופיעו בפניה הרבה אנשים נוספים. הביקורת סבורה שהמדד של מספר עובדים לא יכול לשמש קריטריון מתאים להשוואה של גידול או הפחתה בצריכה זאת עקב המאפיינים המיוחדים של המשרד.

הערת הסמנכ"ל – המשרד ברחוב המסגר בתל אביב פעל בשנת 2013 גם בימי שישי דהיינו 51/2 בשבוע דהיינו תוספת של 10% של שעות פעילות שבועיות.

בנוסף, תמוה שהצריכה בנצרת היא כמחצית הצריכה של תל אביב – המסגר, משום שבתל אביב עובדים מעל 40 עובדים ומתכנסים בה ישיבות של המועצה לתרבות ואמנות והמדורים של המועצה וכן מועצות ציבוריות נוספות, ואורחים רבים מגיעים לפגישות עם השרה והמנכ"לית ועם ראשי המינהלים תרבות וספורט. לעומת זאת בנצרת עובדים רק 6 עובדים + התכנסות המדור לתרבות ערבית בלבד. לדעת הביקורת ראוי ונכון לבדוק את העניין.

הערה – נתוני צריכה מדויקים משני אתרים בלבד אינה מאפשרת ללמוד על הצריכה או החיסכון של המשרד בכללותו.

בקבוקים

בשנת 2013 המשרד צרך 8.898 בקבוקים מסוגים שונים מהם 330 יחידות של בקבוקי 1.5 ליטר. בשנת 2012 המשרד צרך 21.966 בקבוקים.

המשרד הפחית את הצריכה ב-59.5% וזהו הישג מרשים ויש לברך על כך. ההפחתה הנדרשת בהחלטת הממשלה היא בשיעור 5% מהצריכה והמשרד עומד ביעד וכאמור בצורה מרשימה מאד.

נייר צלום

צריכת הנייר במשרד בשנת 2013 עמדה על 975.000 דפים שהם 1950 חבילות. בשנה זו עבדו במשרד 255 עובדים (המספר כולל עובדים סטודנטים בנות שרות לאומי ויועצים. המגיעים מעת לעת למשרד).

בשנת 2012 הצריכה עמדה על 900.000 דפים דהיינו 1800 חבילות. ועבדו במשרד 216 עובדים. זו עלייה נומינאלית של 75.000 דפים שהם 150 חבילות. חל גידול של 39 עובדים (כולל בנות שרות לאומי, סטודנטים וכד') בין 2012 ל-2013. הצריכה הממוצעת לעובד בשנת 2012 עמדה על 4.166 דפים הצריכה הממוצעת לעובד בשנת 2013 עמדה על 3823 דפים

סה"כ הפחתה של 8.2% בצריכה ממוצעת של נייר לעובד .

מסקנות הביקורת : יעד ההפחתה שנקבע על ידי הממשלה הוא בשיעור של 13% בשנה . המשרד הפחית את הצריכה רק ב-8.2% לעומת השנה הקודמת דהיינו לא עמד ביעד ההפחתה הנדרש . יש לבדוק מדוע המשרד לא עמד ביעדים שנקבעו . וכיצד ניתן לצמצם עוד יותר את צריכת הנייר .

נייר ממוחזר – כל הנייר שנרכש על ידי המשרד היה מסוג נייר ממוחזר . יש לברך את המשרד על ההחלטה לרכוש אך ורק נייר ממוחזר . יש לציין כי החלטה זו תורמת , ולו במעט , להפחתה של כריתת היערות לצרכי ייצור נייר , לה יש השפעה , על פי מחקרים , על מזג האוויר הגלובאלי , המשקעים ועל זיהום הסביבה ופועל יוצא מכך על בריאות הציבור .

צריכת נייר בשנים 2010 עד 2013

שם המוצר	2010	2011	2012	2013
נייר (דפים)	1,485,000	1,375,000	900,000	975,000
נייר ממוחזר	40%	73%	100%	100%

צריכת הנייר בשנת 2013 לעומת הצריכה בשנת 2010 ירדה נומינאלית בשיעור של 34.35% ,

צריכת הנייר בשנת 2013 לעומת שנת 2011 ירדה נומינאלית בשיעור של 29.1% .

צריכת הנייר בשנת 2013 לעומת שנת 2012 עלתה נומינאלית בשיעור של 8.3% וירדה ריאליית עקב גידול במספר העובדים בשיעור של 8.2% .

הערה : הביקורת מבקשת להוסיף כי ההשוואות נערכות לפי מדדי הצריכה של המשאבים השונים בשנת 2010 ולא של שנים קודמות כפי הנדרש בהנחיית המשרד להגנת הסביבה זאת משום הרקע של משרד המדע , הטכנולוגיה והחלל ושל משרד התרבות והספורט שהוקמו במהלך 2009 ושכמסגרתם הוקמו שתי לשכות שרים ושתי לשכות מנכ"לים על צוותיהם ולשכה מנכ"ל נוספת למנהלת השירות הלאומי , וכך כתבה הביקורת בדוח שהוכן על פרויקט ממשלה ירוקה בתאריך 14 לפברואר 2011 "הביקורת סבורה שנתונים המתבססים על שנת 2008 ו-2009 כבסיס לקביעת שיעורי ההפחתה הנדרשים ... אינם מציינים מפת צריכה אמיתית לעניין קביעת הצריכה הרגילה של המשרד וכל מסקנה לגבי עמידה או אי עמידה ביעדי ההפחתה ... אינה בהכרח נכונה . הביקורת בדעה כי ראוי היה לקבוע למשרד את נתוני הצריכה של 2010 כבסיס מדידה לעמידה בשיעורי ההפחתה שימדדו ... "

פעולות מיחזור

- במהלך שנת 2013 המשרד אסף ושלח למחזור 4.463 בקבוקים, והתקבלה תמורה כספית בסך 1339 ₪. הבקבוקים נאספים במשרדי המשרד ומועברים ל- "מור ירמיהו" בגבעת שאול. במשרדים מפוזרים מתקנים מיוחדים לאיסוף בקבוקי פלסטיק ובקבוקי זכוכית.

ראוי להוסיף כי רק כמחצית מהבקבוקים הנרכשים מועברים למחזור לאחר השימוש. לדעת הביקורת ניתן ע"י פעולות מתאימות להגדיל את שיעור הבקבוקים שיועברו למחזור.

- במשרד מפוזרים מתקנים לאיסוף נייר ואחת לשבוע נציגי חברת ק.מ.מ מגיעים למשרדים ואוספים את כל הנייר למחזור. אין מדידה של כמויות הנייר הנשלחים למחזור ואין מקבלים תמורה כספית עבור הנייר הנאסף.
- הפסולת האלקטרונית, אחרי קבלת האישור של וועדת הבלאי המשרדית, נאספת על ידי חברת אשרד או לחילופין על ידי עיריית ירושלים.
- במשרד קיימים מתקנים מיוחדים לאיסוף סוללות ישנות ומעת לעת הם מועברים לטפול של הרשויות שמטפלות באיסוף פסולת רעילה.
- טונרים נאספים מוחזרים לחברת אפיק, עבור טונרים מתקבלת תמורה כספית מחברת אפיק בסך של 5 ₪ עבור כל מתקן טונר. ראוי לציין כי לא עבור כל סוג של מתקן טונר מתקבלת תמורה וכי החברה מחליטה על אילו מתקנים היא כן משלמת.

רכב

- בסוף שנת 2012 עמד מספר הרכבים במשרד על 32. מהם 3 רכבי איגום ו-29 רכבים צמודים.
- בסוף שנת 2013 עמד מספר הרכבים על 34. מהם 3 רכבי איגום ו-31 רכבים צמודים.
- במשרד 26 רכבים בעלי נפח מנוע 1600 סמ"ק ו-8 רכבים בעלי נפח מנוע גדול מ-1600 סמ"ק.
- 33 רכבים בעלי מנוע בנזין ורכב אחד (איגום) עם מנוע דיזל.
- אין במשרד רכבים ממוגני ירי.

צריכת דלק

שנה	מס' רכבי מנוע בנזין	מס רכבי מנוע דיזל	צריכת בנזין (ליטר)	עלות הבנזין (שקלים)	צריכת סולר (ליטר)	עלות הסולר (שקלים)	הערות
2012	31	1	134.983	927.674	4.467	29.210	הערכים הכספיים מעוגלים
2013	33	1	148.663	1.040.482	3.328	21.302	הערכים הכספיים מעוגלים

צריכת הדלק (בנזין) השנתית הממוצעת ב- 2012 עמדה על 4354 ליטרים לרכב צריכת הדלק (בנזין) הממוצעת בשנת 2013 עמדה על 4504.9 ליטרים לרכב הצריכה הממוצעת לרכב בשנת 2013 עלתה בשיעור 3.5% . על פי החלטת הממשלה נדרשה הפחתה של 2% בצריכת הדלק החל משנת 2013 .

מסקנה : המשרד לא עמד ביעד ההפחתה של צריכת הדלק מסוג בנזין אלא אדרבא הגדיל את הצריכה הממוצעת .

לעומת זאת בצריכת הסולר קיימת הפחתה של 25.5% ובסוג זה של דלק המשרד עמד ביעד ההפחתה . אולם מדובר ברכב בודד אחד ובכמות צריכה לא משמעותית לעומת צריכת הבנזין .

הביקורת ממליצה ליזום פעולות הדרכה והסברה בקרב בעלי הרכב הצמוד . הדרכה בנהיגה נכונה לחיסכון בצריכת דלק גם באמצעות חיוב השתתפות בפעולות ההדרכה שנערכות על ידי מנהל הרכב הממשלתי והסברה שוטפת לחשיבות החיסכון בדלק לשמירת הסביבה שתכלול כנסי הסברה והרצאות בהם יוכלו להשתתף גם עובדים אחרים במשרד שאינם בעלי רכבים צמודים . סמנכ"ל המשרד הודיע לביקורת שהרצאות וסדנאות לנהיגה חסכונית יערכו בשנת 2014.

חנייה

שם האתר	מס' עובדים 2012	מס' עובדים 2013	עלות ח. עובדים 2012	עלות ח. מבקרים 2012	עלות חניית עובדים 2013	עלות חניית מבקרים 2013
כנפי נשרים ירושלים	35	37	190.000	54.000	214.523	16.516
המלאכה תל אביב	3	8	20.640	12.856	24.355	8.154
יד חרוצים תל אביב	8	14	53.091	xxxxxxx	83.200	xxxxxxxxx
המסגר תל אביב	40	41	82.000	82.000	82.000	xxxxxxxxx
קריית הממשלה באר שבע	3	3	11.919	xxxxxxxxx	8.200	xxxxxxxxx
נצרת סה"כ	96	109	369.867	66.856	429.902	24.670

ביתר אתרי הדיור של המשרדים יש מקומות חנייה לעובדים אולם אין תשלום מיוחד ונפרד עבור מקומות החנייה.

רכישות מוצרי חשמל ואלקטרוניקה

- בשנת 2013 רכש המשרד 35 מזגנים בדרוג אנרגטי A שהיא הדרגה הגבוהה לחסכון בצריכת אנרגיה עבור החלפת מזגנים ישנים שצריכת האנרגיה שלהם הייתה גדולה. יש לברך את המשרד על מעשה זה.
- בשנה זו נרכשו 15 מחשבים ניידים ו-2 מחשבים ניחים (קיימת הזמנה לרכישת עוד 75 מחשבים ניחים שטרם סופקו) כמו כן נרכשו 10 מדפסות .
המכשירים האלקטרוניים נרכשו לפי מכרזי החשב הכללי.

חשוב לציין כי ציוד מחשבים ואלקטרוניים אחרים שאינו תקין ושאי אפשר לתקנו או שאין כדאי לתקנו עקב העלויות הגבוהות מועבר למחזור (לאחר שוועדת הבלאי המשרדית מאשרת זאת)
ההעברה למחזור נעשית על ידי חברת אשדר או באמצעות עיריית ירושלים .

- סמנכ"ל המשרד הנחה בעבר את מנהלת המחלקה למשאבים חומריים להמשיך ולרכוש מוצרים ירוקים ולהיצמד לעדכון סל המוצרים והשירותים שמפרסם מנהל הרכש הממשלתי.

שימוש בדאר אלקטרוני

בשנת 2013 המשרד רכש 25.000 מעטפות מסוגים שונים בדומה לכמות שנרכשה בשנת 2012. הוצאות הביול הסתכמו ב-31.757 שקלים. יש לציין כי קיימת ירידה דרסטית בשימוש במעטפות בהשוואה לשנת 2011 בה נרכשו 61.120 מעטפות ולשנת 2010 בה נרכשו 47.000 מעטפות. מסקנת הביקורת היא שעובדי המשרד עוברים לשימוש רב יותר בדאר האלקטרוני והשימוש בדאר רגיל הוא במקרים הנחוצים בלבד, כך נחסך השימוש בנייר למכתבים ובמעטפות להובלתן בדאר. כמוכן שפועל יוצא מכך יש גם חיסכון בדמי הביול וההוצאה עבור המעטפות.

שונות

- במסגרת פעולות המשרד להגברת החיסכון באנרגיה ומניעת בזבז הותקנו שעוני שבת במשרדים בשיח גא'רח זאת כדי לגרום לכיבוי אוטומטי של כל המזגנים בשעה מסוימת בתום יום העבודה. בעבר הותקנו שעוני שבת לכיבוי אוטומטי של מערכות המיזוג במשרדים בנצרת ובמשרדים בכנפי נשרים ירושלים. בנוסף הוצאה הזמנה להתקנת מערכת כיבוי אוטומטי גם למשרדים ברחוב המסגר תל אביב. יש לברך את המשרד על הפעולות להפחתת השימוש בחשמל.
- באף אחד מדירי המשרד לא הותקן מתקן לאנרגיה מתחדשת זאת בשל עלויות גבוהות. נושא התקנה של מתקן כזה נבדק במשרדים ברחוב המסגר.
- הביקורת ממליצה לבדוק שוב את כדאיות הדבר לגבי אתר המשרד בשיח ג'א'רח בו יש שטח גדול של גגות וניתן במאמץ משותף של המשרדים המאכלסים את הקריה המזרחית: שכון, ביטחון הפנים ומשרדנו לבדוק את הכדאיות הכלכלית של ההתקנה.
- המשרד חכש מוצרים חד פעמיים כמו: צלחות, כוסות וסכו"ם מחומרים ירוקים הידידותיים לסביבה.
- במשרד אין שימוש בתקליטורים, המעט שעדיין קיים מועבר במקרה הצורך לגריסה באמצעות הקב"ט.

ביקורת פנימית

- בשנים קודמות הותקנו במשרד "חסכמים" בכל אתרי המשרד כדי למנוע בזבז ולחסוך במים .
 - ברוב מדפסות המשרד ברירת המחדל היא הדפסה וצילום דו צדדיים . במדפסות מועטות ברירת המחדל אינה כזו.
 - כל צגי המחשב הוחלפו בשנים קודמות ל- L.C.D, החסכוניים בצריכת אנרגיה.
 - במשרד תלויים שלטי פרסום המעודדים לחיסכון בחשמל , מים , נייר ומחזור .
 - הודבקו מדבקות מיוחדות ליד ברזי המים לעידוד החיסכון ומניעת בזבז.
 - בחלק מהמשרדים הודבקו מדבקות מיוחדות ליד מפסקי החשמל לכיבוי אורות , מזגנים בעת יציאה מהמשרד כדי לעודד חיסכון בשימוש בחשמל .
 - המשרד עובד עם קבלנים שמופיעים במאגר המיוחד . ממשרד האוצר נמסר שהמאגר "ירוק" . הקבלנים שעובדים עם המשרד משתמשים בחומרים ידידותיים לסביבה ומפנים את הפסולת לאתרים המיועדים לכך .
- חברות הניקיון הונחו על ידי מח' בנא"ם להשתמש בחומרים ידידותיים לסביבה ככל שניתן
- חברת יעד ירוק שליוותה את פעולות המשרד בשנים הראשונות של הפעל פרויקט ממשלה ירוקה לא ליוותה את הפעילות בשנת 2013.
 - בכל משרד , על פי החלטת הממשלה , צריך למות צוות ירוק משרדי בראשות הסמנכ"ל למנהל . תפקיד הצוות ללוות את פעילות המשרד בהפעלת הפרויקט .
- בבדיקה נמצא שהצוות לא קיים פגישות שוטפות . בשנת 2013 וכי הצוות רק מקבל עדכונים מצעת לעת . הביקורת סבורה שראוי לקיים פגישות שוטפות של הצוות , לתעד את המפגשים ואת ההחלטות שמתקבלות כדי לאפשר בקרה על ביצוע ההחלטות .
- הביקורת לא מצאה תכנית עבודה שנתית מיוחדת לפעילות במסגרת הפרויקט . הביקורת סבורה כי ראוי לבנות תכנית עבודה שנתית מפורטת ומתוקצבת עם לו"ז והאחראים על כל משימה לפרויקט חשוב זה . תכנית עבודה תהיה גם כלי בקרה ופיקוח על עמידה ביעדים והשגת המטרות ובביצוע התכניות.
 - בדוחות ביקורת קודמים הביקורת הציעה למנות במשרד נאמני " ממשלה ירוקה " בכל אחד מאתרי המשרד , זאת על מנת לשתף יותר עובדים לפיתוח הפרויקט , לשמש מודל לחיקוי ובאמצעותם לדרבן עובדים נוספים לחסכון ויעילות בשימוש במשאבים ולשמש כבקרים של הפרויקט במקום עבודתם . עד כה לא נעשה ניסיון כזה הביקורת ממליצה לנסות ליישמו , בטוחני שיימצאו מתנדבים לנושא חשוב זה.
- המשרד שולח "טיפים" לחיסכון בחשמל , מים דלק , שימוש בחומרים ידידותיים לסביבה , חסכון בנייר וכד' , כל ה"טיפים" מוצגים בפורטל המשרד וכל עובד יכול להיכנס ולראות אותם בכל עת

ביקורת פנימית

- עם תחילת הפעלת הפרויקט במשרד התקיימו שני כנסי הסברה בהנחיית הצוות של חברת "יעד ירוק" שליווה את הפרויקט במשרד, אולם בשנה הקודמת-2012 ובשנה הנוכחית - 2013 לא נערכו שוב כנסים כאלה. הביקורת סבורה שיש לערוך כנסי הסברה שוטפים בנושא החשיבות על שמירת כדור הארץ ושימוש נכון במשאבים חשמל, מים נייר וכד'. אין להסתפק בכנסים שנערכו בעבר, מה גם שחלק מעובדי המשרד התחלפו ומונו עובדים חדשים, ובנוסף נושא שמירת והגנה על הסביבה מתפתח ויש חשיבות בהעברת הידע החדש ואת המסרים לעובדים.

הביקורת סבורה שלא דרוש מאמץ מיוחד לבצע פעולות הסברה אלה ואין צורך בארגון התכנסויות מיוחדות לעניין זה, אלא, ניתן לנצל התכנסויות אחרות שממילא מתקיימות במשרדים גם לשם העברת המסרים ומטרות פרויקט ממשלה ירוקה ובכך לעודד העובדים ליטול חלק אקטיבי יותר במאמץ הכלל מממשלתי.

כמו כן סבורה הביקורת שעל המשרד להגנת הסביבה ליזום כנסים כאלה, להכין כלים ומצגות ולהעמידם לרשות המשרדים.

סיכום:

הביקורת סבורה שהמשרד צועד בנתיב נכון למימוש מטרות ויעדי הפרויקט וכי המשרד היפנים את החשיבות של הפרויקט למדינה ולהגנת הסביבה. יש במשרד נכונות להשקיע משאבים לפיתוח וקידום הנושא הן ע"י רכישות של ציוד וחומרים ירוקים וכן על ידי פעולות חיסכון בשימוש במשאבים וההשתלבות בפעולות המחזור והקטנת השימוש בחומרים היוצרים פסולת מזהמת, והביקורת מברכת על כך. הביקורת סבורה שיש להגביר את מאמץ ההסברה בין עובדי המשרד על מנת לעמוד בכל היעדים שקבעה הממשלה.

המבקר הפנימי נדרש **מידי שנה**, על פי החלטת הממשלה, לערוך בדיקת ביקורת בנושא. הביקורת סבורה שעם כניסת הפרויקט לשנתו הרביעית והפנמתו במשרדים אין צורך לערוך בדיקת ביקורת מידי שנה וניתן להסתפק בבדיקה כזו אחת לשלוש שנים לערך כי הדבר בא על חשבון בדיקת נושאים חשובים אחרים ובמיוחד במשרד שיש בו מבקר יחיד. הביקורת ממליצה למשרד להגנת הסביבה לתקן את החלטת הממשלה ברוח זו. יתר המלצות הביקורת פורטו בגוף הדוח.

מנכ"ל המשרדים נדרשים להעביר דוח זה למנכ"ל המשרד להגנת הסביבה עד ל-31 למרץ 2014.

בברכה

חגי מרדכי

העתק: גב' לימור לבנת – שרת התרבות והספורט
מר יעקב פרי – שר המדע, הטכנולוגיה והחלל
מר רן בר -- סמנכ"ל בכיר למנהל ומשאבי אנוש